

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 8.7.2014
čj. UKZUZ 052123/2014

Zpráva č. 14 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 23.6.–6.7.2014

1. Počasí

Zpočátku bylo slunečno, později se přidala proměnlivá oblačnost i srážky. Většinou bylo poměrně chladno, přechodně se oteplilo až v závěru období. Při severním proudění byly nízké zejména ranní teploty, a to většinou mezi 5 a 10 °C, jen v posledních červnových ránech vystoupily na 11–14 °C. Na přelomu června a července byly pod normálem i odpolední maxima. Ta většinou jen mírně překračovala 20 °C, ale 28. a 29.6. dosáhla na většině území na 27 °C. Maximální teploty se ke 30 °C těsně přiblížily koncem období, kdy se před přechodem frontálního systému proudění změnilo na jižní. Po delším období sucha se opět objevily významnější srážky. Většina jich spadla při přechodech frontálních systémů, ale i tak bylo jejich rozložení dosti nerovnoměrné. Více deště dostal sever a východ území, srážky na jihu byly mnohem méně vydatné.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Žně začaly sklizní ozimých ječmenů. Po deštích došlo k dalšímu poléhání zejména porostů ozimých pšenic a řepky. V obilninách se vyskytují běžné druhy houbových chorob, lokálně dochází k přerůstání obilnin plevelnými trávami. Výskyty plísně bramboru jsou na provozních plochách udržovány fungicidní ochranou na slabé úrovni, výskyty larev mandelinky bramborové jsou lokálně střední. První výskyt cerkosporové skvrnitosti řepy zaznamenali v okrese Karviná. V ovocných sadech ještě lokálně přetrvávají silné nálety obaleče jablečného, místy i jabloňového a švestkového do feromonových lapáků.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 73–85 BBCH, časná mléčná až těstovitá zralost)

Většina porostů ozimých pšenic byla ošetřena proti klasovým chorobám. Po deštích a silném větru je řada porostů v celé oblasti silně polehlá.

Až střední výskyty ružovění klasů pšenice (*Gibberella zeae*, *Monographella nivalis*, *Gibberella avenacea*, *Fusarium poae*, *F. culmorum*) pozorovali v polehlých částech porostů okrese Jeseník (Bernartice).

Silný výskyt septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) ve spodních listových patrech zaznamenali v okrese Olomouc (Velký Týnec), střední výskyt byl zaznamenán v okrese Bruntál (Krnov).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra. **Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.**

Střední výskyt **hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*)** hlásili z okresu Olomouc (Velký Týnec).

Sledování hnědé rzivosti pšenice se provádí ve fázích 29–30 BBCH (konec odnožování až začátek sloupkování), 31 BBCH (1. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti odnožích odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 odnože). Sleduje se počet napadených odnoží a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 20 a více % napadených odnoží, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 25 a více % při posledním pozorování.

Střední až silné zaplevelení **chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*)** a **ovsem hluchým (*Avena fatua*)** přerůstajícími kulturou pšenice pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Ves, Horní Fořt).

JEČMEN OZIMÝ (RF 83–92 BBCH, časná těstovitá až mrtvá zralost)

Po celé oblasti jsou porosty lokálně silně polehlé, sklizeň byla zahájena.

Střední ohniskové zaplevelení **chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*)** a **ovsem hluchým (*Avena fatua*)** hlásí z okresu Jeseník (Velká Kraš).

JEČMEN JARNÍ (RF 71–85 BBCH, první zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti až těstovitá zralost)

Střední výskyty **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** byly zjištěny v okresech Nový Jičín (Sedlnice), Olomouc (Šternberk) a Šumperk (Postřelmůvek).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

Střední zaplevelení **ovsem hluchým (*Avena fatua*)** bylo pozorováno v okrese Bruntál (Úvalno).

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, po intenzivních srážkách v minulém období jsou lokálně v různém stupni polehlé. Z houbových chorob jsou na šešulích pozorovány slabé výskyty alternariové skvrnitosti brukvovitých a ojediněle až střední napadení šedé plísnovitosti brukvovitých. Rovněž šešuloví škůdci se objevují většinou slabě. Na máku byl zjištěn ojedinělý silný výskyt pleosporové hnědé skvrnitosti máku, střední výskyt mšice makové nebo ohniskové zaplevelení mákem vlčím.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 77–85 BBCH, asi 70 % šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti až asi 50 % šešulí vyzrálých)

Lokálně střední napadení šešulí **šedou plísnovitostí brukvovitých (*Botrytis cinerea*)** zaznamenali v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Za škodlivé se považuje napadení stonků a šešulí při indexu napadení větším než 10 %.

Střední výskyt larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** na okrajích pozemků zaznamenali v okrese Olomouc (Náklo).

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejломorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

MÁK (RF 50–64 BBCH, kvetení až zelená zralost)

Silný výskyt pleosporové hnědé skvrnitosti máku (*Pleospora papaveracea*) zaznamenali na Olomoucku (Velký Týnec).

V období zrání tobolek se považuje za škodlivé napadení 5 a více % rostlin.

Ojedinelý střední výskyt mšice makové (*Aphis fabae*) zjistili v okrese Jeseník (Skorošice).

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

Ohniskově silné zaplevelení mákem vlčím (*Papaver rhoeas*) se projevilo v okrese Jeseník (Skorošice).

OKOPANINY

Výskyty plísně bramboru jsou pod fungicidní ochranou slabé, u drobných pěstitelů bez chemické ochrany až střední. Na Karvinsku zaznamenali první výskyt cercosporové skvrnitosti řepy.

BRAMBOR (RF 49–91 BBCH, porost je uzavřen až hlízy ještě nemají pevnou slupku)

Rovněž v okrese Šumperk zaznamenali první výskyt plísně bramboru (*Phytophthora infestans*), a to 23.6. v katastru Hrabová. Na provozních plochách pod fungicidní ochranou jsou výskyty slabé, u drobných pěstitelů, kde se ochrana většinou vůbec neprovádí, nejsou výjimkou až střední výskyty.

Další ošetření pro okolí stanice Ostrava-Poruba se doporučuje v prodlouženém intervalu nebo až v době, kdy lze očekávat změnu počasí a příchod vydatnějších srážek. Běžně doporučované intervaly platí pro okolí stanic Kujavy, Otice a Pusté Jakartice a zkrácený interval pro okolí stanice Věrovany. Podrobnější informace je možno získat na veřejném portálu ÚKZÚZ na adrese <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html>.

Střední výskyty larev mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*) zaznamenali v okresech Nový Jičín (Příbor) a Olomouc (Tršice) a u drobných pěstitelů v okrese Šumperk (Leština).

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 38–39 BBCH, listy pokrývají 80 % povrchu půdy až plodina úplně zapojena v porostu)

První výskyt cercosporové listové skvrnitosti řepy (*Cercospora beticola*) hlásili 3.7. z okresu Karviná (Kopytov).

Ošetření se doporučuje provést 5–8 dnů po zjištění prvního výskytu. Pokud trvá vlhké a teplé počasí, druhé ošetření se provede po 14 dnech. Po polovině srpna se ošetření většinou už nedoporučuje.

Střední výskyt mšice makové (*Aphis fabae*) v porostu cukrovky byl zjištěn v okrese Olomouc (Bílsko).

Do začátku sekundárního přeletu se považuje za škodlivé napadení 10 a více % rostlin řepy, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % rostlin.

Až střední zaplevelení plevelnou řepou (*Beta vulgaris*) přerůstající kulturní plodinu je hlášeno z Olomoucka (Těšetice).

CHMEL (RF 55–71 BBA, poupata v květenství prodloužená až počátek vývoje hlávek)

Chmelnice jsou chemicky ošetřeny proti plísni chmele a na některých lokalitách i proti mšici chmelové. Díky tomuto ošetření jsou zatím zjišťovány pouze slabé výskyty.

PÍCNINY

Lokálně silné výskyty hraboše polního (*Microtus arvalis*) byly zaznamenány v sečených pícninách na více lokalitách na Prostějovsku nebo v porostech trav na semeno v okrese Přerov (Střítež nad Ludinou).

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem $4 \times 250 \text{ m}^2 = 1000 \text{ m}^2$) a vynásobením deseti.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se na jaře zjistí více než 50, v létě více než 300 a na podzim více než 1000 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby a Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Ve feromonových lapácích jsou stále ještě lokálně zjišťovány škodlivé výskyty obaleče jablečného a jabloňového, ojediněle i švestkového.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 74–77 BBCH, průměr plodu do 40 mm až plod dosahuje asi 70 % konečné velikosti)

Střední napadení strupovitostí jablečnou (*Venturia inaequalis*) na listech jablečnou hlásili z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Silný výskyt svilušek (*Tetranychidae*) byl pozorován v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Výskyt pohyblivých stádií svilušek se sleduje v období druhého opadu plodů (73 BBCH) a v období počátku až pokročilého zrání (81–85 BBCH) na 100 vyvinutých listech (na 10 místech 10 listů z jednoho stromu).

Za škodlivý výskyt se považuje 3 a více pohyblivých stádií svilušek v průměru na jeden list.

Střední až silné výskyty samců obaleče jablečného (*Cydia pomonella*) zjištěné odchycem do feromonových lapáků byly zaznamenány v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice), Nový Jičín (Příbor, Štramberk), Přerov (Tučín) a Šumperk (Mohelnice).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Výskyty samců **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** zaznamenané odchylem do feromonových lapáků byly lokálně střední v okresech Karviná (Nový Bohumín) a Šumperk (Bludov).

Přílet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

HRUŠEŇ (RF 74–77 BBCH, velikost plodu do 40 mm až plod dosahuje asi 70 % konečné velikosti)

Výskyty **rzivosti hrušně (*Gymnosporangium sabinae*)** jsou lokálně střední v okresech Jeseník (Javorník-Město, Jeseník) a Olomouc (Holice u Olomouce) až silné v okrese Šumperk (Mohelnice, Šumperk).

Preventivní opatření spočívají v prostorové izolaci od zdrojů infekce, pěstování odolnějších kultivarů a odrůd, případně odstraňování částí nebo celých napadených rostlin zimních hostitelů (jalovec). Chemická ochrana je rovněž preventivní, provádí se před květem hrušní, další ošetření v průběhu květu nebo těsně po odkvětu, případně třetí ošetření po 7–14 dnech.

Střední výskyt **hálčivce hrušňového (*Epitrimerus pyri*)** zaznamenali v okrese Olomouc (Holice u Olomouce).

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 74–78 BBCH, průměr plodu do 40 mm až plod dosahuje asi 80 % konečné velikosti)

Spíše ojedinělý střední výskyt samců **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** ve feromonových lapácích byl zaznamenán v okrese Nový Jičín (Štramberk).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přílety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

TŘEŠEŇ

Až silný výskyt **skvrnitosti listů třešně (*Blumeriella jaapii*)** pozorovali v okrese Jeseník (Skorošice).

Důležitá jsou preventivní opatření jako pěstování rezistentních odrůd a odstraňování opadlého listí. Hrozí-li silné napadení, fungicidní postřik se provádí 3–4 týdny po odkvětu a podle podmínek se jednou až dvakrát opakuje.

VIŠEŇ

Silné napadení plodů larvami **virtule třešňové (*Rhagoletis cerasi*)** bylo pozorováno v okrese Olomouc (Náměšť na Hané).

Za škodlivé se považuje napadení 5 a více % plodů.

MERUŇKA

Silné napadení plodů **strupovitostí meruněk (*Venturia carpophila*)** zaznamenali v okrese Přerov (Penčice).

Za škodlivé se považuje napadení plodů při indexu napadení větším než 25 %.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek